Noviny z Čech.

(Nová ministerstva.—Vídeňské volby. — Říšská rada. — Politický ruch v Čechách.— Smutný stav zemědělství českého. — Z našeho ráje: zákazy, obhady a uzavřeného území, smutný stav českého zemědělství.—Konečně! — Sjezdy. — Národopisná výstava. — Drobotiny.)

Nové ministerstvo. Ještě ne, ale—od počátku října bude. Otázka ši, odpověděli jsme už v červenci. Naši čtenáři už dávno byli zpraveni o tom, co tyto dny a minulé se ve Vídni dálo. Byla tahanice, kdo má být ministrpresidentem. O prestol bojovali dva sokové: hr. Thun a hrabě Badeni. První padl, druhý jako nová hvězda vychází. Budeme tedy živi v éře Badeniho, v éře polské. Aby naši čtenáři čtenáři měli obraz nového ministerstva, nutno o něm šíře promluviti; jsme povinni to učiniti i z důvodu, že celý český život bude se nyní dle nového ministerstva utvářeti.

Nový ministrpresident Badeni je Polák. Těší se veliké důvěře císařově a má pověst silného muže, to jest politika, který dovede svou vůli i bodáky provést. Důkazem toho je Halič, kde Badeni co dosavadní místodržitel právě řídí sněmovní volby svou železnou rukou, jejíž moc spočívá v rozkaze: zavřete opposici a vyhrajeme.... Badeni vybral si toto ministerstvo: bar. Gautsch, ministr vyučování; hr. Ledebur vyhlášený klerikál, ministr orby; hr. Gleispach člověk v politice málo honěný ministr spravedlnosti; baron Glanz muž, kterému je vnitřní politika španělskou vesnicí, ministr obchodu; dr. Billinski, který spíš hodil oy se na předešlé křeslo, ministr financí. Ministerstvo vnitra ponechal si Badeni sám, zeměbranství ostalo Welserheimovi, křesla ministr krajanů polského a českého ostala neobsazena. Jak vidět není ministerstvo valné. Ale to Badenimu nevadí. Jeho heslo: ministerstvo jsem já! Ministři jsou mu pouze pomocníky, které dle vůle propustí po jednom, neb všecky najednou dle potřeby. Sám chce a míní Badeni se udržeti po celé desítiletí. — Jako hlavní cíl své práce vytkl si Badeni berní opravu, volební opravu a vyrovnání rakousko uherské, které se má na přes rok obnoviti. Jak se mu tyto předlohy zdaří, uvidíme. Badeni je si ale vědom obtíží, proto zvolil si ministerstvo, které může propustiti kdykoli by mu překáželo v plánech; proto zvolil ministerstvo neparlamentární, nikoli ze stran, aby se tyto nebouřily pro každý jeho krok, a proto nevstoupí Badeni ve spojení se stranami, nýbrž chce vládnouti nad stranami: komu bude vhod, ať jej podporuje, komu nikoli, nechť je v opposici. Bude-li ale opposice rušiti jeho práci, rozpustí sněmovnu .... Že z počátku najde této silné politice dosti dobrovolných otroků, to směle odpovídáme.

Jeden ale, ba dva škraloupy má Badeni hned na počátku k slíznutí: nevrlost Thunovu, jenž musí ustoupiti a s nímž nedůvěra šlechty české se pojí, pak vliv Hohenwartův, který si snadno do kaše foukati nedá. V tom dvojím vězí tvrdý oříšek.

Vládnouti beze šlechty v Rakousku zdálo se podnes nemožno a Badeni co polský "šlachtic" k tomu se neodváží. Oddati se šlechtě, nájmě Hohenwartovi, znamená seslábení "silné ruky" a vzbudí mimo to odpor Němců, kteří Hohenwarta nenávidí jako vlastní hřích. — Babo rad'! My si hlavu lámat zatím za Badeniho nebudeme. Česká politika je na základě uvedeného jasná: dokud nebude dána záruka bezpečná pro vyrovnání s Čechy, musí mít i Badeni opposici českou v týle a to silnější než dříve, protože sám silnějším se líčí. Zrádce, kdo Čech bude se přižiti v otrocké jho železné pěsti. Ať sladká příšerala, nebo okovy a násilí z ministrpresidentského stolce se ukazují, my Čechové hleďme soustřediti všechny síly své, sbírejme je, sjednocujme se k opposici dvojnásobné. Naše dobré právo musí být uznáno. Bez spokojeného národa českého není silné Rakousko možno! Ta pravda je dnes všude uznána a v té pravdě je také naše vítězství. Proto nelekáme se slibovaných útisků, čekáme nové pronásledování, ale — nebojíme se!

Vídeňské volby obecní dopadly pro liliberály zle. Propadli, antisemité už teď mají většinu ve vídeňské radě a tím i svého purkmistra.. Tato okolnost je pro Badeniho špatný začátek. Nový ministr je povolán výstředním živly krotit (a k tom počítá antisemity) a ejhle tito právě vítězí mu v hlavním městě říše. Práce hned — ale těžká! —

Říšská rada rakouská sejde se po 20. říjnu. Nové ministerstvo se v ní představí, oznámí své stanovisko a předloží uvedení již předlohy. Pracovní program sestaví se za součinnosti *všech* stran. Rozumí se, že obnovené vyrovnání rakousko uherské je hlavní meta. Proto asi také (cítilo se, že bude opposice proti vyrovnání nespravedlivému velká) zavedena a povolána politika "silné ruky."

Politické poměry v Čechách jsou od našich posledních zpráv nezměněny. Strany jsou tytéž a vše chystá se k volebnímu boji na sněm. Schůzí voličských je jako maku, ale jen svobodomyslných. Staročeši potají se cumlají, ale hoří jim koudel. Takž v Kolíně, kde měli sjezd důvěrníků a tři objednané řečníky, sešlo se všech všudy 14 lidí, kteří hanbou nad početnou schůzi utekli. — Svobodomyslné veřejné schůze naproti tomu za účasti mnoha set voličů mají ráz nadšený, opposiční. Jen v posledních osmi dnech svolali schůzi poslanci: Herold, Tekl'ý a Šamánek do Mnichova Hradiště, Grégr Ed. do Chocně a Proseče, Brzorád do Dolních Královic, Rašín a Formánek do Nechanic, Škarda do Mšena, Eim do Poličky a do České Třebové, Sláma do Rychnova nad Kněžnou, Adámek do Ústí nad Orlicí, Tekl'ý a Janda do Nov. Benátek, Pacák s Niklfeldem do Chotěboře atd., atd. — Schůze vyzněly až na některé nastrčené poznámky internacionálů, neb klerikálů a Alfonsistů všude jednomyslně opposičně. A ta okolnost je znamením pro příští volby: Staročeši na několik málo mandátů budou smeteni! Ani silná ruka pana hraběte Badeniho jim nepomůže. Šťastnou cestu. A což šlechta a Němci? Povíme hned.

Volby do sněmu království českého vypsány budou počátkem října a konati se budou v druhé polovině jeho. Výkonný výbor klubu německých poslanců v Čechách svolán jest na neděli 29. t. m. odpoledne k poradě. Na denním pořádku nalézá se rozprava o nastávajících volbách a stanovení dne ke schůzi německých důvěrníků z království, v níž určena bude kandidátní listina a schváleno volební provolání. Dne 29. t. m. koná se současně konference výkonného výboru ústavověrného velkostatku v království českém, který se zabývati bude také otázkou volebního kompromisu se stranou konservativní. No tak — tu je to. Nerozbije se to?

Z našeho ráje.— Rozpuštěná schůze reskriptová. Politický spolek v Chrudimi pořádal dne 15. t. m. schůzi v upomínku zářijového reskriptu. Schůze však byla hned v začátku rozpuštěna, když jeden z řečníků užil slov "královský slib." Po vzrušujícím intermezzu uspořádán v jiné místnosti banket, který v každém směru se úplně vydařil. Oproti rozpuštění schůze podána bude stížnost. Tak dalo se i na jiných místech.

Zakázaná schůze.—V neděli odpoledne konati se měla v Novém Strašecí veřejná schůze lidu, v níž mluviti měl pan dr. Basea z Prahy "o našich politických poměrech". Odbývání této schůze bylo však v poslední chvíli okr. hejtmanstvím ve Slaném zakázáno. Totéž stalo se jinde.

V Praze a v okolí zakázány byly všecky schůze, v nichž svobodomyslní poslanci hodlali podati zpravu o činnosti na říšské radě a na sněmu.

Zastavené listy. Místodržitelství zastavilo vydávání svobodomyslných listů "České Noviny" a "Vyšehrad" v Praze. Dále chystá se zastaviti list "Stráž pod Vítkovem" v Karlíně a jiné.

Obrázky z uzavřeného území jsou známy. Továrny stály se v příčině pronásledování lidu našeho pro posílání dítek do české školy nejpověstnějšími. Způsobem opovržení hodným kupují tu naše mladé české duše. Když nuzný tovární lid český dobrovolně nezaprodává vlastní krev svou, vnucují tovární zřízenci i úřednící jidášský groš svůj dělníkům našim co nejdrzeji. Nemohouce chudobný lid náš nijak zakoupiti, pokládají bankovky svůdně na stroje v sálech, v nichž dělníci pracují, aby tak některého chuďasa, jenž zápasí s bídou, snad přece lapili. Nepřeháníme, tvrdíme li, že lid náš vede si i přes tyto podlé nástrahy opravdu čestně a snad za nic na světě neprodal by krev svou. Láska k mluvě mateřské sílí tyto přední stráže na pomezí. Leč dlouholi odolá lid v dnešní hmotné tísni? Což není pomoci jiné? Kde je zákon, kde zaručená svoboda rakouská?

Smutný stav zemědělství v Čechách. Rolnictvu českému vede se v posledních letech velice zle, okresy pohorské trpí značně. V roku 1893 uschlo všecko šmahem, v r. 1894 obilí vymoklo a letos vymrzlo. Hlavní plodiny horských okresů nevrátily ani zásev. V r. 1893. erár odepsal molekul daně pozemkové "na sucho", v r. 1894. několikátý díl molekulu "na povodně" a v roku 1895. nařídil vyšetření všech poměrů rolníků žadatelů za odpis daně pozemkové následkem vymrznutí žita. U každého jednotlivce muselo se vyšetřiti: Má-li dluhy, jaké a zač, má-li děti a jaké, má-li čeládku a jakou a konečně uškodí-li mu pohroma ta čili nic. Tím se dle domnění úřadů rolníku pomohlo a proto vymáhají se dlužné daně i za rok 1895. co možno bezohledně. Rolník hned po žních platiti nemůže, zvláště letos, kdy se sklizeň velice zpozdila, to vůbec známo. A tu posílá se na rolníka obden exekutor velmi přísný, daně se zaknihují, zabavuje se šmahem všecko, nařizují a provádějí se exekuční prodeje. Statky rolnické padají jeden za druhým na buden....

Konečně! Výměnek bude počátkem října zrušen a zároveň bude ke dni 4. října v období císařových dána amnestie politickým vězňům známým z procesu Omladiny. Leč za tuto čočovici nás nikdo nekoupí. Natýrali se nás dost dlouho a — zbytečně obojkem výminečných zákonů a soudů — proč bychom tedy vděčili?

A ještě něco: V těchto dnech obdrželi okresní hejtmané výnos správce ministerstva vnitra a hraběte Kielmansegga, ve kterém dává se těmto na srozuměnou, aby do schůzí poslanci svolaných co nejméně se dostavovali ve funkci vlád. zástupců. Do schůze poslanců dr. Pacíka a Fr. Niklfelda v Chotěboři již se zemépanský komisař nedostavil. — Vida, vida! Není ale to všecko jen lákadlo?

Doplňovací volby pražské konati se budou koncem října. Volbami těmi snad konečně se rozhodne definitivně o majoritě na pražské radnici. Byl by čas, aby šos a cop odtud vyletěl. Doufáme v to. Boj bude tuhý. Střelba začne co nevidět; nadávkami v Hlasu Maroda a v Politice.

Sjezdy. Na nejbližší době svolány jsou do Prahy důležité sjezdy. 29. září sjedou se důvěrníci svobodomyslní k úradě o nastávajících úkolech strany, o zachování se k nové vládě a další taktice. — V týž den koná se shromáždění na prospěch národopisného musea svolané. 13. října pak odbude se národohospodářský sjezd v Praze, jemuž uloženo bude přehlédnouti stísněné poměry národohospodářské a v tísni hledati pomoc. Ke všem sjezdům hledí se napjatě vstříc.

Národopisná výstava chýlí se ku sklonku. Již 26. října uzavřou se její brány. Rozpočty výstavní námi oznámené byly překročeny. Původně počítalo se, že s ostatními příjmy stačí 1,200,000 návštěv na uhražení výloh. Zatím jsme rádi, že uhradili jsme je půldruhým milionem. Aby národopisnému museu ostala hřivna do vínku, agituje se pro docílení druhého milionu návštěv. Krok k tomu má se učiniti stotisícovým dnem sv. Václava. Čítáme dnes návštěv placených 1,578,547; do soboty tedy za tři dny snad doplní se 1,600,000 (aspoň mnoho scházeti nebude), o sv. Václavě 100,000 bylo by 1.700,000. — Ale pak: za tři neděle 300,000! Nu, snad to přijde, jen chtějme!

Tah na výstavní loterii koná se o sv. Václavě. —

Drobotiny.—Jak si dělají Staročeši reklamu. Při návštěvě Slovinců v Praze, pobratimové z jihu na probližce Prahou zastavili se v Palackého třídě a před domem Riegrovým, kdež Palacký žil a zemřel provolávali historiografu českému "Sláva!" Staročeské žurnály ale oslavu přepsali na svého praboha Riegra a rozepsali se radostně, jak i Slovinci prý uctivají osvědčeného vůdce (!) českého. Však lež má krátké nohy. Slovinci prohlásili, že ne Riegrovi, ale Palackému schystali ovaci, a aby Staročeši nebyli o jejich přesvědčení na omylu, připravili v odvetu v Národním domě na Král. Vinohradech upřímnou ovaci dr. Heroldovi, který náhodou se tam s nimi sešel.

— Sklonek letošního leta a počátek podzimu je v Čechách podivu hodný. Teplo je až se z člověka leje. Ještě dnes 25. září máme na slunci 28° R.—

Sklizeň řepy se tedy vydaří.

OD NASICH DOPISOVATELU.

Crete, Neb., 6. října. Ctená red.! Byl jsem požádána jednou sestrou, abych sdělila Pokroku Západu o malé slavnosti, kterou jsme tu odbývaly. Bylo to svobodomyslné pojmenování děvčátka rodičů Balononových, kteréž odbývalo se v síni paní Procházkové za účastenství mnoha sester JČD. Pojmenování provedeno bylo důstojným způsobem a provázeno přiměřenou řečí sestrou Sadílkovou z Wilber, kterouž jsme k výkonu tomu požádali, jelikož předsedka naše, sestra Kopecká byla churava. Po skončení vřelé a procítěné řeči pojmenovala sestra Sadílkova děvčátko dle přání rodičů jmenem Pavlína, za přítomnosti sester Marie Douděrové a Marie Kočové co svědkyň. Pak promluvila k nám všem vřelá a povzbuzující slova, kteráž přijmuta byla s všeobecným souhlasem. Uznávaly jsme všechny, že obřad tento proveden byl sestrou Sadílkovou důstojněji a v každém ohledu zajímavěji, než byl by s to kterýkoliv flandák. Nechť přijme náš srdečný dík za její ochotu i povzbuzení.

Jedna z přítomných.

Rushville, Neb., 12. října 1895.— Ctená redakce! Byl jsem přítomen populistické konvenci a musím doznat, že jsem něco podobného ještě neviděl. Čekanců bylo jako hub po dešti a přece dle populistické zásady má úřad hledat člověka? Každý čekanec se musel ukázat a oslovit shromáždění. Z celé té haldy proslovů dva podávám na ukázku. Jeden zněl následovně: "Jsem v okresu osm roků, stahuju tchoře a volím pop. lístek, pročež mě dejte ten úřad a já ho zastanu snadno." — Proslov okres. soudce zní: "Jsem v tom úřadu dva roky, a nebýt těch právníků, zajisté bych neudělal chybu; ale to víte, oni do člověka lecos nastrčhají. Člověk tomu nerozumí, pak lehce udělá hloupost." — Že jsou populisté vlády neschopni, to dokázali úplně v Sheridan Co. Uložili zde nezákonité daně; chtěli mít hodně a zatím nebudou mít nic. Ke všemu přivedli okres na mizinu a na kraj úpadku. Okr. poukázku nevymění žádný ani za polovinu a přece je na každé poukázce okresní pečet, čili ráz neb stamp. Takové snad budou ty dolary vládní, ať na ně dá pop. vláda svůj stamp. Že populisté hospodařit umí, toho zde máme dobrý důkaz. Mívali jsme v okresu republikánskou vládu, teď máme populistickou a ta nás stojí dvakráte tolik! A přece pořád slibují šetrnost. Tu populistickou šetrnost může si čtenář vypočíst z čísla služného okr. komisařů a o pravdivosti se každý může přesvědčit v okr. zápiskách (County Comissioner's Records.) Zde je výtah za minulých 10 roků:

Komisaři.	Sloužil.	Služné obdržel
Finch, republikán	3 roky,	$636 00
Hopkins, rep.....	3 "	332 00
Hewitt, rep.....	3 "	332.25
Morey, rep.....	2 "	272.00
Post, rep.....	1 "	100.00
Skattuck, rep.....	3 "	838 75
Irwin, dem.....	3 "	382.50
Hague, populista	3 "	$1,101.40
Brownell, pop	3 "	1,080.70
Wasmud, pop....	3 "	981.15
Turner, pop.....	2 "	890.60
Bazlingmier, pop.	1 "	538 70
Bauder, pop. za půl roku		242.70

Šest republikánů a jeden demokrat sloužili v celku 18 roků, služného vzali pouze v celku $2,893.55, kdežto populisté vzali za 12½ roku v tom samém úřadu za tu samou práci v celku $4,835.25. To je reforma, ne? A přec Hague Wasmud a Brownell se samolibě nazývají reformátory a s arcipopulistou Westowerem tlučou nejvíce na ten populistický bubeň. Toho samého Brownella strana pop. nominovala za okres. klerka; snad mnohý z krajanů se posud pamatuje, jak Brownell uměl odbývat krajany, když dělil tu podporu. Mimo to je prohibičák a nepřítel přistěhovalců. To dokázal úplně za jeho úřadování co předseda okresních komisařů. L. A. Brookse nominovali pro druhou lhůtu za okresního soudce; snad nemají ještě dosti těch špatností, jež vyvedl za své první lhůty. Zkrátka řečeno, celý ten populistický lístek nestojí za nic! Je to samý kostelíčkář, či pokrytec, a k úřadu se hodí as jako pařez za vánoční stromek. — Strana republikánská, vlastně občanská, vybrala ty nejlepší občany za čekance, pročež každý udělá dobře, když bude letos voliti republikánský lístek. Je na čase, by jsme zase jednou měli v okresu poctivou správu.— Krajané v okresích, jenž tvoří 15tý soudní okrsek (Holt, Rock, Brown, Keya Paha, Cherry, Sheridan Dawes, Sioux a Box Butte) udělají dobře, když Westowerovi, jehož strana pop. nominovala za okrskového soudce, dají kopanec, zde u nás, kde jej nejlépe známe, ho obdrží jistě. W. co okresní zástupce zde vyvedl dosti pěkných kousků. Pokud mu hostinští odváděli tučný poplatek, měli v nálevnách veřejné herny; jakmile přestali odvádět "obolus" do Westowerovy kapsy, hned se dal ke kostelu a z ochlasty se stal prohibičák. Napsal provolání do zdejšího plátku, prohlásil se co nepřítel veřejných práv a pak se soudil s hostinskými celý květen, až v červnu zase otevřeli hostince. Pak se W. vyslovil, kdyby prý zde nebylo toho přistěhovaleckého dobytka, že by zde té neřádné živnosti nebylo. Sám jsem slyšel W. osobně, když se vyslovil, že nemá více úcty pro přistěhovalce, než pro dobytek. Když ale jsem chtěl vědět důvod, řekl že to béře zpět. V Rushville byla zneuctěna 14letá dívka, její matka (vdova) chodila k W. celý týden, by co okr. zástupce činil svoji povinnost, an odkládal a při tom naháněl strachu, zda-li prý dívka zemře, že několik pánů dostane po 20ti letech. Zatím pánové ostali pány, a dívku poslali do polepšovny. (Víte, oni pánové měli dosti $ $ $). Pak ať ještě někdo řekne, že nejsou populisté ochránci sirotků a vdov. Pokud jsme zde měli vládu republikánskou, něco podobného se zde nikdy nestalo. Populisté nám slibovali reformu! Aby je čas i s jejich reformou někam odnesl, toho si přeje každý poctivě smýšlející občan. — Poslední týden před volbou budou F. L. Novotný a W. H. Westower odbývat politickou debatu v Novotného škole. Den bude oblášen ve zdejších časopisech.

S úctou Pozorovatel.